

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2791

av Roger Haddad m.fl. (FP)

Stärk skyddet mot våld i nära relationer och sexualbrott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad användning av elektronisk fotboja och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökat område för kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medverkan i behandlingsprogram som krav för villkorlig frigivning för personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontaktförbud och elektronisk fotboja vid villkorlig frigivning av personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samtyckesregel i sexualbrottslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oaktsamhetsregel i sexualbrottslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff vid fridskränkingsbrott och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stalkningsbestämmelsens brottskatalog och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stalking mot flera familjemedlemmar vid straffmätningen ska kunna bedömas som ett samlat brott och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en modernisering av bestämmelsen om ofredande och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Varje år mördas 17 kvinnor av en man i en nära relation. En aktuell svensk enkät- och registerundersökning som riktat sig till totalt 20 000 personer ger vid handen att 14 procent av kvinnorna och 5 procent av männen någon gång efter 18 års ålder utsatts för fysiskt våld eller hot om fysiskt våld i en pågående eller avslutad parrelation.

Denna genusdimension är central för människors föreställningar om vad de ska vara rädda för. Mäns våld mot kvinnor är det mest extrema uttrycket för de värderingar som upprätthåller föreställningen att kvinnors frihet och integritet är mindre värd än mäns. Fysiskt och psykiskt våld, eller hot om våld, används som medel för makt, kontroll och underordning.

Därför är insatserna för att motverka våld i nära relationer en av de allra mest prioriterade jämställdhetsfrågorna. Ett samhälle där individens utsatthet för våld avgörs av könet kan aldrig vara fullt ut jämställt.

Medvetenheten om denna genusdimension ska samtidigt inte osynliggöra andra former av våld i nära relationer. För den enskilda individen är våldet och kränkningen lika förödande oavsett kön. Offer för våld i samkönade relationer ska inte osynliggöras på grund av medvetet eller omedvetet heteronormativt tänkande. De brottsoffer som är män ska inte osynliggöras på grund av att de är i minoritet.

Varje brottsoffer behöver ses som den individ hen är och bemötas utifrån sin egen situation. Därför behöver insatserna till offer för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck utformas så att inte vissa grupper står utan hjälp. Det behövs ett tydligt hbt-perspektiv, och likaså medvetenhet om att vissa brottsoffer kan vara särskilt utsatta på grund av sin personliga situation. Detta gäller bland annat äldre, personer med funktionsnedsättning samt personer med dåliga kunskaper i svenska.

En allvarlig form av kränkning är systematisk förföljelse, så kallad stalkning. Stalkning handlar inte om ett enstaka brott, utan går ut på att brottslingen systematiskt och under lång tid utsätter en annan människa för olika slags integritetskränkningar. Kvinnor utgör tre fjärdedelar av offren, och ofta är det en före detta make eller sambo som ligger bakom.

För att bryta ett destruktivt mönster krävs ett brett och långsiktigt arbete där både förebyggande insatser, polisiära åtgärder, stöd till offren och behandling av gärningsmännen ingår. För att komma tillrätta med våldet måste vi börja arbeta tidigt.

I denna motion lägger Folkpartiet liberalerna fram ett antal förslag för att förbättra skyddet mot hot, våld eller förföljelse av någon närstående samt sexualbrott. Dessa frågor kommer också att vara viktiga vid Folkpartiet liberalernas landsmöte i november 2015, där ett antal ytterligare förslag kommer att behandlas.

Öka användningen av elektronisk fotboja

Den 1 oktober 2011 trädde alliansregeringens reform för att förbättra skyddet för hotade och förföljda personer i kraft. En viktig del i denna är att en möjlighet att kombinera den strängaste formen av kontaktförbud med ett så kallat elektronisk fotboja infördes.

Enligt lagen finns det tre olika typer av kontaktförbud, konstruerade som en trappa.

1. Kontaktförbud: förbud mot att ta kontakt med eller följa efter en person. Får meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att en person ska förfölja eller begå brott mot en annan person.
2. Utvidgat kontaktförbud: förbud mot att uppehålla sig i närheten av den plats där en person bor, jobbar eller brukar vistas. Får meddelas om det kan antas att ett vanligt kontaktförbud inte är tillräckligt.
3. Särskilt utvidgat kontaktförbud: förbud mot att uppehålla sig inom ett större område än vad som är möjligt med ett vanligt kontaktförbud. Får meddelas om någon brutit mot ett utvidgat kontaktförbud, och ska i normalfallet förenas med krav på elektronisk fotboja.

Fotboja får alltså bara användas i trappans tredje steg enligt dagens lagstiftning. Fotboja kopplad till en gps är, rätt använd, en effektiv åtgärd vid brott som är kopplat till förföljelse. Det innebär att personen kan övervakas och vid eventuella överträdelser kopplas larmet till polisen.

Vi vill att fotboja ska användas också vid kontaktförbud och vid utvidgat kontaktförbud, i stället för bara särskilt utvidgat kontaktförbud som är fallet i dag. Detta innebär att frizonen för kvinnan blir större och att fotboja kan meddelas som en förstahandsåtgärd. Vi vill att både hotbilden och offrets rätt till rörelsefrihet ska väga tyngre än i dag. Det är inte rimligt att man ska behöva vänta på att ett kontaktförbud utan fotboja misslyckas.

Utökat område för kontaktförbud – omvänd kommunarrest

Folkpartiet liberalerna vill också att området för kontaktförbudet ska utökas, vilket kräver att lagen ändras så att särskilt utvidgat kontaktförbud ska kunna meddelas i fler fall och i särskilt allvarliga fall kunna gälla en hel kommun eller flera kommuner – ett

kommunalt vistelseförbud eller en omvänd kommunarrest för förövaren. Brottsoffrets rätt till en skyddad zon måste gå före gärningsmannens rörelsefrihet.

Behandlingsprogram som krav för villkorlig frigivning

Kriminalvården behöver utveckla sitt arbete med behandlingsprogram för den som dömts för grova brott. Det är också viktigt att detta ses som en del av den rehabiliterande delen av kriminalvården, så att fängelsetiden inte bara blir ett straff att passivt sitta av. Därför ska den dömdes medverkan i behandlingsprogram för att bryta det destruktiva beteendemönstret vägas in vid prövningen av villkorlig frigivning efter två tredjedelar av fängelsetiden. Den som dömts för grova brott mot närstående eller grova sexualbrott och vägrar delta i behandlingsprogram ska inte vara aktuell för villkorlig frigivning.

Kontaktförbud och fotboja vid villkorlig frigivning

Folkpartiet liberalerna vill stärka offrets skydd vid frisläppande av fängelsedömda. Under fängelsestraffet har förövaren suttit inlåst och därmed inte kunnat bryta mot något kontaktförbud. Det finns därför i dag inte någon möjlighet att besluta om fotboja i samband med frisläppandet av förövaren, även om han bedöms farlig för omgivningen eller det finns en uttalad hotbild mot t.ex. en expartner. Folkpartiet liberalerna vill att förövare som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående också ska kunna få kontaktförbud med fotboja direkt efter fängelsetiden.

Samtyckes- och oaktsamhetsrekvisit i sexualbrottslagstiftningen

Sexualbrottslagstiftningen måste utgå från brottsoffrets rätt till sexuell integritet. Sexualbrottslagstiftningen ska kompletteras med en separat straffbestämmelse om sexuella handlingar som genomförs utan en persons samtycke, samt om att den ska kunna dömas som borde förstått att samtycke inte förelegat. Efter att den pågående sexualbrottskommittén avslutat sitt arbete behöver en lagreform skyndsamt träda i kraft.

Skärpt straff vid fridskränkingsbrott

Straffet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning behöver skärpas. Vi vill att ett års fängelse ska vara straffminimum i stället för dagens nio månader. Då likställs kvinnofridskränkning med grov misshandel, rån och grov utpressning.

Bredda stalkningsparagrafen

Den som utsätter en annan person för stalkning (olaga förföljelse) kan kränka personens integritet på många olika sätt. För att stalkningsparagrafen ska vara effektiv är det därför viktigt att den är så heltäckande som möjligt. När många fall av trakasserier inträffar via

nätet bör det exempelvis utredas att inkludera brottstyper som förtal och förolämpning. Likaså förekommer det att enskilda trakasseras genom identitetskapning, såsom systematiska falska beställningar på postorder m.m. Därför bör också bedrägeribrott ingå i stalkningsbestämmelsen.

Räkna stalkning mot flera familjemedlemmar som ett brott

I dag går bestämmelsen om stalkning bara att tillämpa på brottsliga gärningar som räknar sig mot en enda person. Detta gör att förföljelse mot flera personer i en och samma familj faller utanför ramen, något som är särskilt allvarligt med tanke på hur många fall av stalkning som riktas mot en före detta partner. Vi vill att en persons förföljelse av olika medlemmar i en familj ska kunna räknas ihop, t.ex. om en man bedriver stalkning såväl mot en kvinna som mot hennes minderåriga barn. Det skulle höja det samlade straffvärdet.

Modernisera bestämmelsen om ofredande

Brottsbalkens bestämmelse om ofredande är skriven för en helt annan tid, och skyddet mot trakasserier i sociala medier måste förbättras. Den lagöversyn som alliansregeringen tog initiativ till (dir. 2014:74) bör ge underlag för en modernare lagstiftning. En noggrann analys behöver göras så att eventuella förändringar inte påverkar den grundlagsskyddade yttrandefriheten.

Roger Haddad (FP)

Christina Örnebjär (FP)

Tina Acketoft (FP)

Christer Nylander (FP)

Erik Ullenhag (FP)

Emma Carlsson Löfdahl (FP)

Birgitta Ohlsson (FP)